

0+

"Поро пиалан улыт яндар шўман-влак:
пуно Юмын ужыт" (Мф. 5:8).

ИҮЖ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 11-ше (19) №, 2014 ий-ноябрь

Йошкар-Оласе да Марий-Элысе Высокопреосвященнейший архиепископ Иоаннын благословитымыже почеш

Илышда куштылемже манын

Иисус Христосын Шочмыжо лумеш пайрем деч ончыксо пүтө 28 ноябрьште тўналеш да 7 январь марте шуйна. Тиде пүтө годым колым кочкаш лиеш, но 2 январь деч вара пўтым поснак пенгыдын кучыман.

Шочын вочмо гыч тўналын пытартыш гана шўлалтыме марте айдемым эре осал шўлыш алгаштара, Юмын ончыктымо корно гыч корандаш тырша. Шуко еным тыге осал ондала, тўрлө кумыл шупшмаш гоч тудын чонжым пленыш налеш да илышыжымат йомдарен кертеш.

Кумыл шупшмашыже тўрлө лиеш: ен вашке эртен кайыше илышлан, поянлыклан чот шуын пижеш але оксам йората, руштыктарыше йўыш дене кылым куча але шала илыш деке шўмангеш, виртуальный тўняш вуйге пура да молат. Осалыш кумыл шупшмашым сорлыклен шогаш огыл гын, тудо айдемын чонжым куатле йогын вўд гай пўтынек авалта. Шуко еным тиде йогын тамыкыш нангая: шке вийлан гына ўшанен, ваштареш савырнен от керт. Юмо ок полшо гын, чыла тиде йогын пундашдыме верыш шунгалтеш.

Тыгай энгекиш логалаш огыл манын, кузе лийман? Осалым кузе сеныман? Иисус Христос Поро Увер гоч тыге оила: «Тиде тукымым (осал шўлышым) кумалме да пўтым кучымо дене веле поктен лукташлиеш» (Мф. 17,21). Теве кушто сенаш полшышо вий, поро пиалан илышын негызше. Черке, святой ача-влакын опытышлан энтертен, каласа: пўтым кучымаште – енлан пенгыдылык, ўдырамашлан пагалымаш, ешлан пиал, калыклан тыныс илыш. Черкын ўшанле шочшыжо-влак! Тиде пўтым кертмыда семын кучаш тыршыза. Тунам шкеат ужыда: илышда шуыкылан куштылемеш.

**Номерыште
лудса:**

**ЙОЧА ЖАПЕМЫМ
ШАРНАЛТЕН
2 стр.**

**АРАЛТЫШ ЛИЙЖЕ
КУРЫМЛАН
3 стр.**

**Тўн МОЛИТВА
(ОТЧЕ НАШ)
5 стр.**

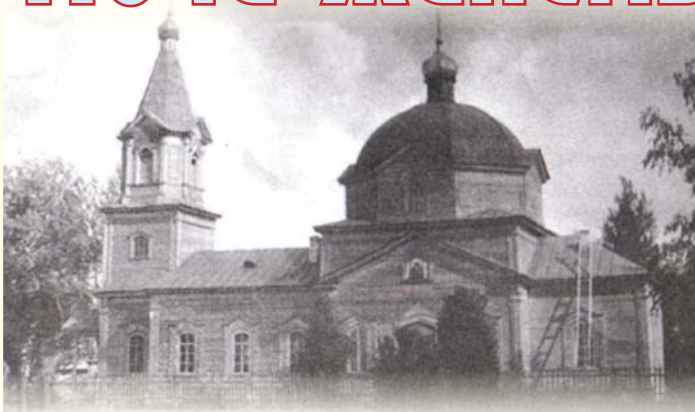
**ЮМО
ПОЛШЫЖО
6 стр.**

**МУЖЫРАҢМАШЫН
ПЕНГЫДЫЛЫКШЕ
9 стр.**

4 ноябрь – Юмын Аван Казанский юмогаже лүмеш пайрем.

Йоча жапемым шарналтен

Уктанаш йолташем-влак, тыгак кугурак ийготанжат Совет власть жапыште шукынжо Юмылан ўшанымым чарненыт ыле. Тыште нунын титакышт уке, тунам жапше тыгай лийын.

Кызыт 50 ийымат эртенем. Кузе Юмылан ўшанаш тўналынам? Тидын нерген мый денем нигөат нигунамат лүмын мутланен огыл. Йоча жапемым шарналтемат, шинчамлан юмога ончылно сукен шинчыше ковам коеш. Мый тудын деч тўрлым йодыштам, а вашмутым вучен ом шукто. Ачам мыйым ордыжкө нангая да шыпак ойла: «Коват тыйым огеш кол, тудо Юмо дене мутлана». Варажым, кунам пöртеш шкетын кодам, шуко жап юмога-влакым ончен шогем да нунын коклаште Юмым кычалам.

Шарналтеш кузе Литургийыш каяш тарваненна, ковамже «Службыш каена» манеш. Мемнан Александровка ял деч черке марте 5 уштышым кайыман. Тудым Моркыял черке манит, но мемнан ялысе калык тудым Красногоркинский але вес семынже Лягушкинский манеш ыле. Тиде черкыже Красная Горка ял тўрыштö верланен. Службыш кайыме шотышто икмыняр кече ончычак ойлаш да ямдылалташ тўналыныт. Тидыже иктаж-могай пайрем дене келшен толын. Шондык да шкафла гыч эн сай вургемым да йолчиемым луктын ямдыленыт. Кайышаш кечын эрден эрак мемнан деке вес ковам да моло родо-тукумна погынат ыле. Тўшкан ме «службыш» каенна. Корно пуракан, шудышто лупс возын, сандене йолчиемнам, ынже лавырге манын, кудашынна да чарайолын ошкылынна. Красная Горка ял воктенысе купышто йолнам мушкынна да черкыш ошкылынна. Шарналтеш, кузе ең-влак икте-весе штым пайрем дене саламлат, чыланат куаныше улыт. Мыят, могай пайремжым пален омыл гынат, моло семынак йывыртенам. Тиде пагыт мыланем эрелан ушешем кодын.

Чаманен каласаш логалеш, 1970-ше ийлаште тиде черке йўлен кайыш. Кунам пожар лийын, Александровка ялысе калык, кавашке шумеш нöлталтше шикшым ончен, мўгырен шортын. А самырык пöр'ен-влак тулым йöрташ полшаш куржыныт. Тунам телефонат лийын огыл, но погынышо калык чонжо дене черкын йўлымыжым шижын. Тыге мемнан черкына петырналте. Но Юмын Ава мемнам кудалтен огыл – тудо эре

пеленна лийын. Ме тудын полышыжым шижынак шогенна. Шарналтеш мемнан Александровка ялысе пеш шучко пожар. Родо-тукумна-влакын пöртыштат йўлыш. Тиде шыжым ыле. Кажне суртышто вўтамбал тич шудо ден олым, сандене пеш шуко пöрт пеш вашке ломыжыш савырныш. Ең-влак куржталыт, погыштым утараш толашат. Мыйын шинчамлан ик ўдырамаш перныш. Тудо моло семын шке погыжым утарыме олмеш, Казанский Юмын Аван юмогажым налын, молитвам лудаш тўнале. Тыге пожар иземе, икмыняр жап гыч йöрыш. Пожар деч вара калык шке сурт оралтыштыже шикшыш комылям шуко муын, но тетла ик пöртат ылыжын огыл. Тыге Юмын Ава мыланна полшен.

Ме пеш шуко жап тиде черкын почылтмыжым вученна. Кызыт прихожан-влак полшымо дене тудым уэш почаш толашена. Тышке толамат, шўмем ожнысо семынак кўлтка, чонлан ласка. Службышко Приволжский посёлко, Порат, Карай, Волжск ола да моло вер гычат ең-влак мият. Черкын але ик ужашыже гына ямде, сандене вер шагал. А калык садак шуко погына. Вер ок сите гынат, пöртöнчылно шогат, юмылтат. Черке пелен трапезный уло. Службо деч вара тушто шокшо кочкыш дене сийлат. Толшо-влакат кө мелнам, кө когыльым кондат. Чылан погынен, чайым

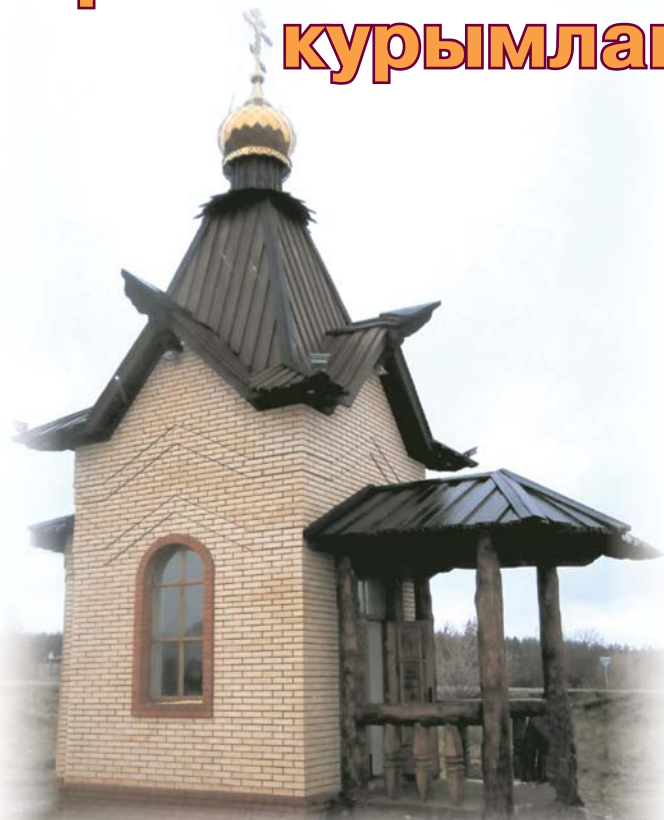
йўйт, кочкыт, тоштыеным уштат. Тыге ме, ик кугу еш семын, пырля погынен, Юмылан кумалына. Кызыт але тиде черкым Юмылтымо пöрт, рушла каласаш гын, Молельный дом манит. Но мыланем гын тудо Черкак эдем.

Мыйын пачерысе окнам эрвелышкыла онча, Красная Горка ял воктене верланыше черке могырыш. Кажне гана молитвам лудмем годым тудо могырыш ончаламат, ушем дене пуйто тушто улам. Кызыт тушто эше паша пеш шуко уло. Калык кө окса, кө чоңышашлык материал дене, кудыжо шкеже чоңаш полша. Зинаида Николаевна Яндукован вуйлатыме почеш да Юмо полшымо дене мемнан черкына, мый ўшанем, ожнысыж семынак шуко калыкым погаш тўналеш.

**Татьяна Барамыгина.
Юлсер кундем.**

Аралтыш лийже курумлан

Часамлам святитлымаш - ялым святитлыме дене иктак. Ожно кажне ялыште эсогыл ныл могырышто часамла лийын. Тудо ялын илышыжым осал, тушман, ойго деч арален. Верысе черкын настоятельжат, Владимир ача, Пöтъялыште часамла ыштыме нерген шукертсек шонен коштын. Шонымашыжым В.А.Семеновлан луктын ойлен. Молан манаш гын, Валериян Аркадьевичын часамлам чоңымо опытшо уло. Тудо эше Пöтъял школышто директорлан ыштымыж годымак икымше менган часамлам школ кудывечыште шогалтыктен. Вара Владимир ачан поро шонымашыж дене келшен, Пöтъялын ұлыл вуешыже менган часамлам чоңыктен.

А теве ынде кумшыжо Пöтъялын кұшыл вуйыштыжо, Памар-Красный Стекловар кугорно воктене нолталтын. Шöртнö тўсан куполжо да ыресше дене пеш торашке волгалт шога. Моткоч мотор оралте. Чылажымат шона, радамлен, кундемлан да тыште илыше калыклан келыштарен чоңымо. Пöтъял кундемыште кö ила? Марий калык. А марий ең ожнысек волгыдо шўм-чонан улмыж дене ойыртемалтын, сандене часамлам волгыдо кермыч дене опыто. Марий ең паша дене да эрыкыште илен тунемше. Сандене пöртөнчыл каштам пикш семын пыштыме. Вет пикш дене марий сонарыш коштын, пикш дене илемжым тушман деч арален. А пу, пушенге, чодыра – марий калыкын поянлыкше, сандене оралтым тумо она дене леведме. Пу леведышым ныл вечын ныл кöгöрчен сöрастара. Кöгöрчен – тыныс илышын тамгаже.

**17 октябрьыште,
Святитель Гурий лўмеш
Азьял-Пöтъял черкын
пайремже кечын, Юлсер
кундемыштына эше ик святой
вер ешаралте. Тиде Юмын
Аван Казанский юмогаже
лўмеш Пöтъялысе часамла.**

Юмо пуйто Пöтъял да лишыл яллесе калыкын чытышыжым, тудлан ұшанле улмыжым терген, келшыше игечым колтен. Кўшыч тыгыде йўр йоген да витарен пуалше йўштö мардежыште вигак ийыш савырнен, часамлам святитлымашке толшо ең-влакын шўргыштым вичкыж воштыр дене перыме семын пўчкын кырен. А калык садак чытен, Йошкар-Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаннын молебным служитлымыжым да часамла кöргыштö священник-влакын: Пöтъял-Азьял черкын настоятельже Владимир Захаровын, Арын черкын настоятельже Николай Чузаевын, Морко посёлкысо черкын настоятельже Леонтий Очетовын, Памар черкын настоятельже Сергей Петровын, владыкан дьконжо Михаилын - молитвам мурымаштым шўм пырткен колышт шоген. Вет тиде пиалан татым лишемдымаште кажныжын надырже уло: кö окса, кö пашаж дене полшен. Тўшкан лектын, часамла кумдыкым эрыктенит, пызле аллеим шындеңыт. Пöтъялеш шочын-кушшо да кызыт Йошкар-Олаште илыше амалкалче М.Барышкина шийвундым пыштен. Тўн сомылым шке ўмбақыже верысе амалкалче В.А.Семенов налын.

В.Кузьмин,
В.Семенов, А.Филиппов.

Часамлам Юмын Аван
Казанский юмогаже лўмеш
святитлымым Валериян Арка-
дьевич историк семын тыге
умылтарыш:

- Тиде юмонан пеш
келге историйже. Кугу
Отечественный сар годым
Россий калыкым тушман
деч арален. Кушто тиде
юмона лийын – тиде олам
але вершöрым фашист
кашак налын кертын огыл.
Пöтъял кундемнат Юмын
Аван Казанский юмогажын
аралтышыж дене илыже.

Чынжымак, тек Юмын Аван Казанский юмогаже лўмеш святитлыме часамла йолын але машина дене воктечынже эртыше еңлан эше ик гана ушештара – ме чыланат Юмын кид йымалныже коштына, а Юмо мемнам нигунамат шкетнам ок кодо.

А.Эманова.

Преподобный Иовын, Почаев монастырьын игуменжын, илышыже

Святой Иов 1551 ийыште Галиций мландысе Покутье лўман ялыште шочын. Ача-аваже дворян лийыныт, эргыштым изиж годсекак Христосым йораташ туныктеныт.

Иов, 10 ияш лиймекеже, Угорницкий монастырьыш толын, тудым послушниклан налаш игуменым сўрвален. Рвезын ўнышў улмыжым ужын, игумен монастырьыш йоратен налын. 12 ияш Иов монах лийын. Кушкын шумекыже, тудым священниклан шогалтеныт. Иовын порын да святой илыш дене илымыжлан чыланат ўрыныт. Туддеке илышлан тунемаш изижат, кугужат толын, чыланат моктеныт. Иов ег моктымым йоратен огыл. Тудо, Угорницкий монастырьым коден, Почаев монастырьыш каен.

Почаев монастырь деч тораште огыл поро тулык вате, помещице Анна Гойская, илен. Тудын пўртыштыжў Юмын Аван иконыжо улмаш. Аннан шочынак сокыр шольыжо тиде иконо ончылно кумалын, да тудын шинчаже почылтын. Колымыж деч ончыч Анна Гойская иконом Почаев монастырьыш пуэн. Пеш шуко калык Почаев монастырьыш кумалаш миен, чер деч паремын. Икмыняр жап гыч Иовым игуменлан шогалтеныт, окса дене полшаш тўналыныт. Преподобный Иов монастырьым пояным да чаплым ыштен: тусо черке-влакым шўртнў да ший дене сўрастарен, у оралте-шамычым чонен.

Поян-шамыч кокла гыч тудым ик ег гына - Анна Гойская эргыже - йоратен огыл. Андрей Фирлей авадын Почаев монастырьлан шуко мландым кодымылан сырен илен, садлан тудым пытараш шонен. Ончыч монастырьын пасужым, чодыражым, олыкшым шупшын налын, вара монах-шамычым авырен кыраш тўналын. Пытартышлан монастырь воктенысе таве гыч вўдым пуымым чарнен. Преподобный Иов тунам Юмын Авалан кумалын да монастырьыште тавым кўнчаш кўштен. Индеш важыкым кўнчымеке, пеш яндар памаш лектын. Андрей Фирлей тидлан эшеат чот сырен, монастырь гыч Юмын Аван иконыжым, шергакан черке вургемым, шўртнў атылам поген налаш шке тарзыже-влаклан кўштен. Нуно озан каласыме семынак ыштенит. Преподобный Иов тунам Фирлей ўмбака судыш пуэн, кеч шкеже

утларакшым Юмылан ўшанен, вет Юмо тудын сўрвалымыжым колын да йодмыжым шуктен.

Шотдымо Фирлей икана ватыжлан черке вургемым чиктен, кидышкыже святой чашым кучыктен да Юмын Авам осал шомак дене вурсаш кўштен. Тунамак ўдырамашын кўргышкыжў осал шўлыш пурен да тудым индыраш тўналын. Фирлей шкенжын сулыкшым шижын, лўдмыж дене черке вургемым, шўртнў атылам, мландымат монастырьлан мўнгеш пуэн.

Преподобный Иов монастырь верч, монах-шамычын илышыштым саемдышаш верч чот тыршен. Шкенжым сулык деч аралышаш верч пўтым пеш пенгыдын кучен. Кечывалым пашам ыштен, йўдлан кумалаш рок пўртыш пурен. Южгунам тушто икмыняр кече кочде илен да шортын-шортын Юмын сўрвален. Икана Иовын кумалмыж годым рок пўрт Юмын волгыдыж дене темын. Тиде волгыдо кок шагат жап мўндыркў волгалтын. Преподобныйын тунемшыже Досифей тидым ужын да лўдмыж дене мландымбаке лап возын, вара мом ужмыжым ег-влаклан каласкален.

Преподобныйын Иов Почаев монастырьым 1649 ий марте ончен илен. Тунам тудо 98 ияш улмаш. Колымыж деч ончыч шке олмешыже монастырьлан вес игуменым шогалтен. 1651 ий 21 октябрьыште Юмо тудлан «Шым кече гыч колет» манын шижтарен. Тугак лийын. 100 ияш преподобный Иов 28 октябрьыште (10 ноябрьыште) пытартыш гана обедням служитлен да Юмын каласыме шагатыштак ты тўна дене чеверласен. Паша да пўто дене кошкышо капшым тоеныт, шым ий тудын шўгарже ўмбалне Юмын волгыдыжо чўчкыдын койын. 1659 ийыште Киевесе митрополит Дионисийлан омешыже преподобный Иов кончен да каласен: «Юмын архиерейже, Юмо тыйын кидет дене мланде гыч мыйын луэм лукнеже; тидын нерген каласаш толынам». Митрополит шўдымым кок гана шуктен огыл. Кумшо гана Иов каласен: «Мыйын шомакем от шукто гын, Юмо тыланет орлыкым колта». Тунам гына священник-шамыч Почаев монастырьыш каеныт да преподобныйын колоткажым почыныт. Святойын капше нигунар шўйын огыл, колотка гыч тамле пуш веле лектын.

Монастырьын игуменже Досифей тунам колышаш гай черле улмаш. Монастырьлан эре полшышо поян ўдырамаш Домашевская ик кечын малаш кодын. Пелйўд годым черкыште мурымо йўкым колын, окна гыч волгыдым ужын, Анна лўман польшкылыше ўдырым ончалаш колтен. Анна черкыште кумал шогышо преподобный Иовым да воктенже кок волгыдо рвезым ужын. Иов Анналан игуменым ўжын кондаш кўштен да кидышкыже тамле пушан ўеш нўртымў порсын шовычым пуэн. Игумен тиде шовычым сангашкыже пыштен, паремым шижын, черкыш толын, преподобныйын колоткаже ончылан суken возын, шинчавўд дене кумалын, тауштен.

1675 ийыште монгол-шамыч Почаев монастырьым кум могырым авырен шогалыныт. Игумен Иосиф ден монах-шамыч монастырьым аралаш Юмын Авам да преподобный Иовым сўрваленыт. «Взбранной Воеводе...» молитвам мурымо годым черке ўмбалне, Пылпомышто, Юмын Ава кончен. Тудын йыр суксо-шамыч кердым кучен шогеныт, а ончылножо преподобный Иов суken кумалын, монастырьым аралаш сўрвален. Юмын Ава омофор дене монастырьым левед шоген, монгол-шамычат Тудым ужыныт да тўжем пикш дене лўйкалаш тўналыныт, но пикш умдышт шкешт ўмбака мўнгеш волен.

Святой преподобный Иов лўмеш пайремым 10 сентябрьыште да 10 ноябрьыште пайремлат.

Түн молитва (Отче наш)

Пылпомышто улшо мемнан
Ачана! Тыйын лүмет мокталтше,
Тыйын Кугыжанышет толжо,
Тыйын эрыкет мланде үмбалнат
Пылпомышысо гаяк лийже.
Мемнан илышаш киндым,
тачылыкым,мыланна пу; кудалте
мемнан язык-шамычнам,весе-
шамычын мыланна ыштыме
языкыштым кудалтымына гаяк;
языкышке мемнам ит пурто,осал
дечын мемнам утаре.

Түн молитвам умбакыже радамлен умылгарена.

Пылпомышто улшо мемнан Ачана! Тыге кумалаш Иисус Христос туныктен. Ача Юмын кушто улмыжым палдарен да Тудым мыланнат Ача манаш күштен. Тиде кумалмаш дене Христос мемнам Шке ешышкыже налын.

Шкенжын пытартыш молитваштыже Иисус ен-влак нерген Ача Юмылан тыге ойлен: «Мыйым Тый колтенат да, кузе мыйым йоратет, тугак нунымат йоратет» (Ин.17,23). Юмын шочшыжо улына гын, мыланна Тудын ушан шудымашыже-влакым шуктыман.

Тыйын лүмет мокталтше. Юмын лүмжым ме нигушат арам ойлышаш огынал. Юмо мыланна кеч-могай порым пуаш ямде. Эн поро ачан шке шочшыжо-влак верч тыршымыж деч чот Юмо мемнан верч тырша. Сандене ме Тудым эн сай да эн поро манына. Юмын святой лүмжө илышна, пашана да мемнан гочат мокталтшаш.

Тыйын Кугыжанышет толжо. Юмо – тиде йоратыше Ача да Пылпомышысо Кугыжа. Иисус Христосын кокымшо гана мландымбаке толмекеже, тыштат Юмын Кугыжаныш лиеш. Ончыкыжым тиде кунам лийшаш нерген шижтарен, Христос манын: «Кугыжанышын тиде Поро Увержым (Евангелийым) түня мучко каласкатал, тудыжо чыла калыкланат таныклымаш лиеш, вара мучаш лиеш» (Мф.24,14).

Кызыт У Сугыным (Библийын «Новый Завет» манме кокымшо книгажым) чыла йылмышкат кусарат. Тиде книгаш ныл апостолын возымо ныл Поро Увер пура. Марий йылме дене У Сугынь 2007 ийыште лектын, тудо кажне черке кевытыште уло. Тений курыкмарла савыкталтын.

Христос толеш да «Мыйын Поро Уверем лудынат мо?» манеш гын, ме мом каласена?

Тыйын эрыкет мланде үмбалнат Пылпомышысо гаяк лийже. Пылпомышысо Кугыжанышыште суксо-влак Юмын эрыкшым куанен шуктат. Юмын чот йоратымыштан көра нуно тидым кугу чаплан шотлат.

Айдеме веле эре шке семынже илынеже. Апостол Павел воза: «Тендам шке Кугыжанышкыже да чапышкыже үжшө Юмылан келшышын илыза манын, ача шке икшывыжым туныктымо семын кажыдам кумыланденна, үшандаренна да

сөрваленна – тидым те паледа» (1 Фес.2,11-12).

А көн чоныштыжо Христос ила, тудо ег суксо гай лиеш да псаломым мурышо Давид дене пырля каласен кертеж: «Эй Юмем, Тыйын эрыкетым шуктынем, да Тыйын законет – Мыйын көргыштем» (Пс.39,9).

Мемнан илышаш киндым, тачылыкым, мыланна пу. Юмын эрыкшым шуктен илена гын, тунам веле ме тыге йодын кертына. Давид манын: «Самырык ылым да тебе ынде шонгемым, но Юмылан йорышө еным өрдыжеш кодымым да тудын тукымжын киндым йодышт коштым шым уж» (Пс.36,25).

Юмылан йорышө-шамычым Юмо Шке пенгыдемда, шудымыжым шуктен илыше-шамычын корныштым пала. «Шучко жапыште нуно вожылмашеш огыт код да кинде укеан кечылаштат темыт, а языкан-шамыч пытат» (Пс.36,19).

Назарет олаште тулыкеш кодшо Шке Аважлан полшымо семын, Христос кажне еным чамана, полша. Тугеже мыланнат тыгай лийман. Кө тыйым үжын пуртен да пукшен-йүктен ок керт, тугай еным пукшен-йүктен колтет гын, тый пиалан лият.

Кудалте мемнан язык-шамычнам, весе-шамычын мыланна ыштыме языкыштым кудалтымына гаяк.

Святой Возымаште тидын нерген шуко гана каласыме. «Ен-влакын сулыкыштым кудалтеда гын, Пылпомышысо Ачада тенданымат кудалта. А ен-влакын сулыкыштым ода кудалте гын, Пылпомышысо Ачадат тендан языкдам ок кудалте» (Мф.6,14-15).

Вес ен тыланет осалым ыштен гын, тудым проститлаш пеш неле. Чонет йоратымаш дене темше лиеш гын, тунам тидым ыштен керта. «Икте-весе деке поро да пушкыдо кумылан лийза. Кузе Юмо тендан титакдам Христос гоч кудалтен, теат тугак икте-васын титакыштым кудалтыза» (Еф.4,32).

Поро да йоратыше шуман лияш манын, адакат Юмымак сөрвалаш күлеш. Теве кузе Давид йодеш: «Эй, Юмем, мыйым яндар шуманым ыште да мыйын көргыштем чын шүлышым уэмде. Чурый ончычет мыйым ит кудалте да мый дечем Святой Шүлышетымат шупшын ит нал» (Пс.50,12-13).

Языкышке мемнам ит пурто, осал дечын мемнам утаре.

Языкышке мемнам сатана пурта. Вара уло түня ончыло мемнам титаканыш луктеш да, ме Юмын йоратымашыжлан йордымө улына, манеш. Иисус Христосын тынеш пурымыж деч вара сатана Тудымат алгаштараш төчен, но нимом ыштен кертын огыл.

Кажне енлан илышыште түрлө алгаштарымым чыташ логалеш. Южгунам ме сатанан опышышкыжо шунгалтына. Тыгай годым Юмын чот сөрвалаш күлеш. Юмын полшымыж дене осалым сенена да ончыкыжым пенгыдырак лийына. Иктым шарныман: «Юмо үшанле, Тудо тыланда вий шутымо деч кугурак тергымашыш логалаш ок пу. Тендам тергыме годым тугеш лекташ корнымат ямдыла, тыге те чытен кертыда» (1 Кор,10,13).

Юмылан үшанен илыше енлан Тудо тыге сөрен: «Мыланем үшанымыжлан верч Мый тудым утарем, Мыйын лүмет палымыжлан верч Мый тудым левед аралем. Мыйым сөрвалымыж годым колыштам, орлыкшо годымат Мый тудын дене лиям, Мый тудым утарем да чапландарем, Мый тудым кужу ўмыраным ыштем да тудлан Шке утарымашемым ончыктем» (Пс.90,14-16).

**Материалым иеромонах Иов Гумеровын
умылгарымымашыж почеш ямдылыме.**

ЮМО ПОЛШЫЖО

Укерте огыл Күчыкэнгер ялыштына йулышо черке олмышто изирак у пöрт чоңалте. Тушко калык сортам чүкташ толеш. Ты суапле пашалан шке ешыжым да уло калыкым Вончүмбал ялын шочшыжо Люба Федорова таратен. Пöрт кышкарым шке ешыж дене гаяк нöлтышт. Моло пашам вораңдараш ял калыкат полшыш: кид вий але окса дене - кө кузе кертын.

А ончысо черке пеш мотор да поян лийын. Тудым 1911 ийыште Озан ола гыч толшо мастар-влак ыштеныт. Черке Күчыкэнгер гыч Иван Федоровын тыршымыжлан көра Юмылан ўшаныше-шамычын оксашт дене пу гыч чоңалтын. Тудо жапыште кугыжанышлан черке пеш күлын. Тыге кресаньыкым кидыште кучаш куштылго лийын. Черке кундемласе тўпкалыкым Юмын корно дене каяш кумылан денен. Отставкасе полковник П.И.Курсов тыге шарналтен возен: «Чынжымак, 1917 ий марте мемнан села гыч 11 священнослужитель да иконом войзышо ик ен, Борис Невский, лектыныт».

Черкын икымше настоятельжылан Николай Петрович Монастыревым шогалтеныт. Тудо 1911 ий гыч 1920-шо ийла марте служитлен. Н.П.Монастырцкий ешыж дене толын, садлан черке ваштареш пöртым шынденыт. (Вара тиде пöртым Кожлаерыш амбулаторийым чоңаш пужен нангаеныт.) Батюшкан сурт деч ўлыкыла дьячоклан оралтым нöлтеныт. Черке воктенак, шолаштыла, ороллан пöрт чоңалтын.

Николай Петрович Монастырев благочинный лийын. Пеш ушан улмаш, калык тудым пагален. 100 омарта мўкшым кучен, пеш кугу садше лийын, кушкыл питомникым ыштен. Тудын толмешке, ял калык ик тўрлö олмам веле кочкын – кочо марий олмам. Николай Петрович шере, тамле олма урлыкым ял мучко шарен. Тудым вара “поп олма” манаш тўналыныт. Ялысе марий-влакым мўкшымат ончаш туныктен. Зоотехник пашамат сайын пален, калыккан каңашым пуэден.

Тыгодымак батюшкан пеш пенгыде койыш-шоктышан улмыжат койын. Ен-влакым виешак тынеш пуртен. Черкылан оксам погымо годым ожгунамже торжалыкым ончыктен кертын.

Революций деч вара священнослужитель-

влаккан неле жап толын. Нуным чыла вере шыгыремдаш тўналыныт. Николай Петрович ончыкылыкым ужын моштен: чыла погыжым шолып ужален, суртым кудалтен, тышечын каен. Павел Ильич Курсов шарнымаштыже Башкирийыш кайыме нерген возен. Тидым Оксина Рыбакова пенгыдемден. Самырык Оксина батюшкан суртышто полышкален илен. Тарванен кайымышт годым, тудымат пырля налыныт. Оксина 1957 ийыште ялыш пöртылын. Николай Петрович Монастырев нерген уверым конден. Тудыжо эрвел марий-влак коклаште ветеринар пашам виктарен шоген.

Икымше батюшкам ял калык чынжымак моткоч пагален. Тидын нерген 1903 ийыште шочшо 94 ияш Анна Васильевна Васильеван (Ануш куван) каласкалымыж гыч шуко колалтын. Николай Петрович калык дене кутырен моштен. Элкэнгер ялын карт кугызаже Чачуш денат келшымаш шочын. Николай Петрович Элкэнгер чимарий-влакым тынеш пуртен кертшашлан ўшанен. Но шке титакшылан көра шонымашкыже шуын огыл. Пашаже тыге лийын.

Кугече арнян Чачуш батюшка деке шомак вашталташ толын. Черкыште верештын огылат, суртышкыжо пурен. Пöрт мучко шылан шўр пуш нерым чыгылтен шарлен. Чачуш öрын. Шкеже чимарий гынат, христиан верам шымлен шоген. Кугече пўто годым шылан кочкышым веле огыл, икымше да пытартыш арняштыже кечывалым шинчын пурлашат огеш лий! Тыге Чачуш ден батюшка коклаште келшымаш күрылтын. Карт кугыза сырымыж дене шолдыра мутымат ойлен колтен. Чачуш кугызан лектын кайымыж деч вара Николай Петровичын 3 ала 4 ияш йочаже вўд бочкыш пуренгаен колен.

Ойган увер тыманмеш ял мучко шарлен. Картын толмо нергенат пале лийын. “Чимарий вера талырак аман. Батюшкан языкшылан ўдыржым налыч” манын кутыреныт. Тыге Элкэнгер ял калык чимарий верашак кодын.

Н.П.Монастыревым Иван Крапивин алмаштен. У батюшкан кушеч улмыжо пале огыл. Тудо ны батюшка, ны айдеме семын ял калыкын чонешыже палым коден кертын огыл. “Кочо вўдым” подылмыж денат калыкым йўкшыктарен. Эше Акишев фамилиян священник лийын, но тудо шукужак пашам ыштен шуктен огыл, арестоватленыт. Тудын нерген «История закрытия церквей в РМЭ» статьяште возымо.

Черкым петырымеке, олмешыже клубым почнешт улмаш. Но черкыште клуб лийын манмым икте дечат колалтын огыл. Колхозын пырче складше лиймым шукынжо шарнен ойлат. Кугу черке пайрем годым ял калык черкыш сортам чүкташ ожнысо семынак коштын. Батюшка лийын огыл гынат, семынышт пелештеныт. А 1968 ийыште черке йўлен, но калык садак коштым чарнен огыл. Черкын кече лекме могырысо кү негызешыже сортам чүкташ верым йöнештарен.

Ынде йўлышо черке олмышто – у пöрт! Чыла сай, икте гына чоным тургыжландара: Арын черкын настоятельже, Николай ача службым эртараш толешат, калыккан вер ок сите – шукыштлан уремыште шогаш логалеш. Черке пöртнам кугемден чоңаш гын, уто огыл ыле. Адакше пöрт алтарьолмышто шинча. А алтарьыш священнослужитель-влак веле пурен кертыт, тынеш пуртымо годым эрге йочам тушко пуртен луктыт. Пöртым кугемдыме дене ўдырамаш-влакын чоныштлан куштылгырак лиеш ыле.

Тоштер пашаен-влак.

МӰНГЫЖӰ ПӰРТЫЛЫН

2013 ий 24 июньышто Йошкар-Олаште Никонов лӱмеш площадь воктене кок куанле паша шукталте. Владыка Иоанн да тудлан польшкалыше священник-влак Россий мландыште волгалтше чыла святой лӱмеш у часамлам святитлышт. Часамла воктенак землякна А.Е.Котомкинлан (3.10.1885-23.11.1964) памятникым почыч. Калык кугу пайремыш погынымо наре тольо. Тушто Марий Элым вуйлатыше Л.И.Маркелов, чыла гаяк министр да салтак-влак лийыныт. Военный оркестр да кӱсле-влак шке мастарлыкышт дене тиде пайремлан ямым пуртышт. Погынышо калыкат мӱнгеш каяш ыш вашке, шукышт вуйым саваш, сорта шындаш часамлаш пурышт, вара памятник йыр мом возымым шымлен лектыч.

Александр Ефимович шочынжо Савино села гыч, сандене поэт-влак коклаште Савинский псевдоним дене палыме. МарГУ-н профессоржо С.В.Стариков 2012 ийыште «Александр Котомкин (Савинский): жизнь, творчество, судьба» шымлымаш книгаг луктын. «1800-1917 ийла. Руш писатель-влак» биографический словарьын 3-шо томыштыжо мемнан землякна нерген статья уло. Тушто поэтын пашаже да революций деч варасе вес эллаште эртыше пӱрымашыже радамлалтеш.

Саша Котомкин изинек тулыкеш кодын, школым, Озанысе 1-ше реальный училищым тунем пытарен. 15 ияшак почеламутым возаш тӱнгалын да 1904 ийыште икымше сборникшым луктын. Тудын поэзийжым кугу князь Константин Романов тӱткын эскерен, акым пуэн, нуно вашла серышым возкаленыт. Службышто улмыш годым Москвасе Алексеевский военный училищыште тунемын, вара Озаныште служитлен. Икымше пелашыже немӱч ӱдыр, Елена Ивановна Григолейн, лийын.

Империалистический сар тӱналмеке, А.Е.Котомкиным кусныл коштшо Саратовысо госпитальшым колтеныт. Шкенжинат тазалыкше чот лушкыдемьн, садлан тудо поручик чин дене отставкаш лектын да шочмо кундемыш пӱртылын. 1915 ийыште Царевококшайск уездын кокымшо участкыжын земский начальникше лийын. Тудо акым нӱлтымӱ ваштареш да калыклан кочкышым ситарыме шотышто мутым кучен, эше тудлан черле да сусыр салтак-влак верч шогаш логалын. Александр Ефимович тиде уездысе школла ден училищылан почетный эскерыше да экзаменлаште комиссий член лийын, туныктышо-влакын илышыштым саемдыме, пашадарым кугемдыме верч тыршен. Тыгак тудо йоча-влакын капкылыштым шуараш, нуным музыкалан да кидпашалан туныкташ темлен. 1916 ий ноябрьыште эртыше уездный советыште тыгай ойым пуэн: «Инородческий училищыште пашам ыштыше чыла туныктышылан марий йылмым палыман, Царевококшайский ӱдырамаш гимназий пелен 2 ияш педкурсым, а гимназийыште – марий йылме курсым – почаш кӱлеш». Тыгак уездный земский управылан типовый школын проектшым да туштак туныктышо-влаклан пачерым ышташ темлен.

Армийлан да пленный-влаклан польшым пуышо посна фондыв А.Е.Котомкинын ойжо дене 1917 ий май тылзын почыныт. Но тидын деч вара Временный правительствын уездный комиссарже В.П.Барановский тудым шыгыремдаш тӱнгалын, да Александр Ефимович шочмо кундемыштыже уло еныш савырнен. Тудо Озаныш каен, тушто сусыр салтак-влакын ушемшыкышт пурен да нуным лукмо «К свету» журналын редакторжо лийын. 1918 ий августышто Озаныш чехословак отряд ден В.О.Каппельын вуйлатыме Калык армийын войскаже пуреныт. Сусыр салтак-влаклан эмым

налаш окса кӱлын. Театрлаште тыршыше артист-влак дене пырля А.Е.Котомкин надыр погымо концертым ямдылен. Калык шуко погынен, южышт шӱртнӱ шергашышт ден кӱржыштынат пуэныт.

Йошкар Армийын Озаным налмекше, А.Е.Котомкин театрын труппыж дене пырля Сибирьыш логалын. Эрвел фронтен кредалмаштыже лияш конен огыл да каласен: «Мый руш-шамыч ӱмбак лӱйкалал ом тӱнал». Тудо кусныл коштшо театрым вуйлатен, Ош армий дене пырля Сибирь мучко эртен.

Атаман Семеновын кӱштымыж почеш, 1920 ий ноябрь тылзыште посол семен Феодосий олаш Врангельдеке коштын да тудлан серышым кучыктен, шкеже адак Владивостокеш пӱртылын. Тушто кокымшо пелашыжым, Н.П.Шкляевым, вашлийын. Ӱдыр тудын деч 11 ийлан самырык лийын, тудо руш йылме да литератур дене мастар туныктышо улмаш.

Йошкар Армий Владивостокем сенен налын. А.Е.Котомкин ончыч Японийыш, вара Азий, Индий да Суэцкий канал гоч Европыш логалын. Тудо ешыж дене икмыняр жап Болгарийыште илен, вара нуным Чехословакийыш ӱжыныт. Прагысе театрыште тудын «Ян Гус» исторический драмыжым шындыныт, шкенжымат пеш пагаленыт. Шуко руш эмигрант Парижыште илымылан кӱра, 1926 ийыште Александр Ефимовичат шке ешыж дене тушко каен. Ик ий гыч тудо «За Россию» почеламут сборникшым савыктен луктын, а 1930 ийыште – «О чехословацких легионерах в Сибири» книгаг.

Парижыште илаш пеш йӱсӱ лийын: окса уклан кӱра чӱчкыдын пачерым вашталташ логалын. Тыште А.Е.Котомкин кӱслем шоктен мурышо мастарыш савырнен да тӱрлӱ олалаш коштын. 1938 ийыште Европо мучко концерт программе дене каен да немӱч-влак кидыш верештын. Тудым Данийыш колтеныт. Кугу Отечественный сар пытыме жапыште тудым лагерь гыч руш-влаклан полшышо фрейлина утарен, тыге тудо Гамбург олаш логалын.

Сар деч вара Германийыште илен, руш черкыш коштын, уремыште кӱслем шоктымо дене оксам ыштен налын. 1962 ийыште «Из старой Святой Руси» книгаже лектын. Шкеже кок ий гыч колден. А тудын Ирина ӱдыржӱ Кугу сар деч вара Российыш илаш толын улмаш.

Эн Святой Юмын Аван шочмыж лӱмеш Семеновко селасе черке пелен православный миссионер Аверкий Котомкиным тойымо. Тудат Савино села гыч лийын. Мемнан кундем гыч Яраныш тудын деке мийыше-влакым Матфей ача шылтала улмаш: «Тендан дене мый дечем кугурак Аверкий уло, молан мый декем коштыда?» Нине Котомкин-влак ик тукум лийыныт.

Илыше Юмын шергакан мутшо

Юшкар-Оласе С.Чавайн лүмеш национальный книгагудышто 21 октябрьште, а Курыкмарий районысо Козьмодемьянск оласе Н.Игнатьев лүмеш библиотекеште 22 октябрьште «У Согонь» (Новый Завет) священный книган презентацийже эртен.

Курыкмарий калык тидым кужу жап вучен. А таче – кугу куан: книгагудышто Иошкар-Олан да Марий Элын архиепископшо Иоанн презентаций годым тыге ойлен: «Утарыше Христосын йүкшө таче мемнан декат шуын. Тиде тўняш толшо кажне еным сотемдарыше Юмын мутшо таче курыкмарий калыкланат волгалтын. Кызытсе умылаш лийдыме жапыште кажне айдемын шўмжым Юмын мутшо молгунамсе деч чот тарватышаш да вашталтышаш, а эн чотшо – самырык тукумыным. Тўняште шуко осал уло гынат, Юмын мут гоч нуно шке йырышт тынысым, куаным шижшаш да, Христослан ўшанен илен, моло-влакымат шке поро пашашт дене волгалтарышаш улыт».

Хельсинки олаште (Финляндий).верланыше Библийым кусарыше институтын директоржо Анита Лааксо тиде паша каен шогымо нерген каласкален: «Коло ий паша ыштыме жапыште тўрлө нелылыкым сенаш логалын. Книга лекме куан дене ынде ончысо чыла йөсыжө мондалтын. Чылажланат Юмылан тау. Мый уло шўмем дене тендам ўжам: илыше Юмын шергакан мутшым лудса!»

Тиде вашлиймаште Библийым кусарыше институтын Москосо пөлкажым вуйлатыше протоиерей Александр Троицкий лийын да ойлен: «Священный Возымашым кусарыме книгагудышто Христос черкын шочшыжо-влак шўмышт дене йөрәтен налышт манын, тиде пашам пеш тўткын ыштыман. Научный да сылнымут литературым кусараш лиеш, а тидым – пеш неле. Кусарымаште тыршыше-влак пеш кугу тау».

«У Согонь» лекме лүмеш пайремышке Финляндий, Швеций да Коми Республик гыч Тийна Олликайнен, Хейкки Йянтти, Пека Юлениус, Харри Поттонен, Сеппо Сипиля, Сату Пелтосаари-Лахтинен, Ниило Нярхи да молат толыныт. Нунын полшымо дене тиде кугу книгагудышто савыктен лукмо. Библийым кусарыше обществолан пеш кугу тау. Богословский редактор Тийна Олликайненын вуйлатымыж почеш пашам мучашлымаште Галина Дмитриевна Муравьёва ден Надежда Александровна Федосеева тыршенит. Нуныланат тауштена.

«Авайнмедиа» ушемем вуйлатыше Ниило Нярхин ойлымыжо шўмешна келге кышам кодыш. Евангелийысе мутым кучылтын, тудо каласыш: «Юмын закон почеш илыше калык шке пөртшым кў негызеш шындыше ен гай. Тендан калыкат тиде кў негызеш шке илышыжым чоңыжо».

Кузе сай пелаш лийме нерген мутнам умбакыже шуена. Тўналтышыже 8-10-шо номерлаште.

Архимандрит Георгий (Шестун)

Мужыранмашын пенгыдылыкше

Гме почеш шўртö кузе кая, ватат мари́йже почеш тыгак кайышаш. Мутлан, офицерын ешыже олесе пачерыште ила. Пелашым, приказ дене келшышын, ала-могай мўндыр верыш, «пычкемыш лукыш» колтат. Илаш тўшкагудышто пöлемым гына ойырат. Вате, уто мутым пелаштыде, мари́йже пелен кайышаш, а «Мый маска лукыш ом кай, авам дене илаш кодам» манын торешланышаш огыл. Тудо ок кай гын, мари́йже ойгыраш, тургыжланаш тўналеш, да службым нангаяш йöсö лиеш. Пырля ыштыше йолташ-шамычат мыскылен воштыл кертыт: «Тый ватетымат колыштарен от керт!»

Тидымак духовный семинарийым тунем пытарыше ег нергенат ойлаш лиеш. Мутлан, тудым кугу ола гыч иктаж-могай мўндыр ялыш пашам ышташ колтен кертыт. А туштыжо илаш изирак пöрт гына. Священникын самырык пелашыже туддене пырля кайышаш. Офицер ден священникын пелашышт мари́йышт пелен огыт кай гын, тиде еш илыш пудыргымашын тўналтышыже лиеш. Удырамаш умылышаш: марлан лектын гын, мари́йже илышыштыже эн тўг лийшаш. Пöръянат шкаланже тыгай пелашым ойырышаш, кудыжо тудын почеш «тулыш да вўдыш» пураш ямде. Кузе ойлат калыкыште, генерал вате лийнет гын, ончыч лейтенантлан марлан лек да пел ўмыретым пеленже тўрлö гарнизонышто эртаре. Шанчыенгын але чапланыше сўретчын пелашыже лияш манын, ончыч йорло студентлан марлан лекман. Шуко ий эртымеке гына тиде студент кумдан палыме лиеш. Ала огешат лий...

Ватым шке коклаштак кычалаш кўлеш. Мари́йлан йолташыже, пырля пашам ыштыше-влак ончылно шке ватыж верч намысыш пураш ынже лий. Шинчымаш, окса шотышто кугу ойыртем уло гын, тиде ончыкыжым умылыдымашымат луктын кертеш. Мутлан, рвезе поян ўдырым марлан налын гын, ўдырын ешыже тудым арамлогар семын ужын кертеш. Ончыч пашам муын пуышыла койыт, а вара тидын нерген эре шарныктарат. Вате мари́йже деч сайрак образованийым налын гын, тыгак нелылыкым конда.

Мари́йын илышыже тичмаш лийже манын, вате тудлан шкаланже пашам ышташ эрыкым пуышаш, коклаш пурышаш огыл. Садлан ватым польшкалышым ойырыман. Ҥалшаш ўдыр сай, пенгыде еш гыч лийшаш. Йоча-влак ача-аваштын койыш-шоктышыштым налыт, садлан

еш кузерак илымым эскералташ кўлеш. Самырык-влак «Ме ача-авала огыл, вес семын илаш тўналына». Туге гынат, ача-аван илышышт сай але уда гынат, садак пример. Ончалза, кузе ўдырын аваже мари́йжым пагала, тыгак пелашдат тендам пагалаш тўналеш. Кызыт пенгыде еш гыч ўдырым муаш неле, сандене шукынжо пеш вашке ойырлат. Еш илышыште нелылык лекшаш нерген ончылгоч палышаш улыда. А южо ача-аван йонылыш кангашыштым колыштман огыл: «Тый мариетым кудалте, тудын деч поснат илен кертат, шонымет семын эше сайракым муат». Шарныза: еш – ойыраш лийдыме ушем.

Удырамаш мари́йжылан пашаштыже кушкаш полшышаш – тиде чумыр ешын кушмашыже. Но мари́йын иктаж пашалан шўмжö мелын ок шого гын, виеш ыштыкташ огеш кўл. Шоналтыза, тудо вуйлатыше лийшаш мо? Тудлан тиде кўлеш мо? А тыландаже молан тиде кўлеш? Тыглай илыш ласкам да куаным утларак конда. Иерархий нерген ойлымо годым иктым мондаш огеш кўл: чылан ик семын илен огыт керт, чылан икгай лийшаш огытыл. Садлан ег почеш ыштылаш, енгын койышым кояш огеш кўл. Кузе Юмо суапландарен, туге илаш кўлеш. Шарныза: ешын суапышлан шукыжак огеш кўл. Юмын полшымо дене ешлан ситышым пöръян ден ўдырамаш пашам ыштенак ситарат.

Но южыжо утларак да утларак йодыт, нунылан эре ок сите. Умылаш кўлеш, айдемын ыштыме пашаже эрежак поянлыкым огеш кондо. Самырык еш тўналтыш жапыште икшырымын илышаш. Шыгыр пачерыште ача-ава пелен илымымат чыташ кўлеш. Нигö деч нимом йодде, шке окса дене илаш тунемаш кўлеш. Но тидлан шукыж годым кöранымаш чаракым ышта: «Ег тебе кузе ила, а ме кузе!» «Оксам шагал кондет» манын пöръяным вурсат гын, тиде пытартыш паша. А тудыжо оксам кондаш огешат тырше гын, тугеже сўан мартеат тудо тыгаяк лийын. Шуко ўдыр умылтарен кертдыме амаллан кöра марлан лектеш. Вет тыгай сай качымари́й логалын, «пўркыт». А мом тудо ыштен мошта, кузе ила, ешым, йочам кузе онча, тидын нерген мом шона, пашам ышташ йöрата мо, аракам йўэш але огеш – тидым ўдыр ок эскере. Но марлан каенат гын, чыте да мариетым йöрате тыгайым, могай тудо улеш.

ВАШТАЛТАШ ПОЛШЕН

Кенез каныш годым мый Пырчесым подылаш ямдылалтым, язык касарыктымаште лийым, а умбакыже мом ыштышаш радамжым ом пале, сандене Пырчесым подылаш миен шым шу. Леонид (Кузьминых) ача лекте да вес кечын толаш кўштыш. Мый, шке чытышемлан ўшаныдыме, шортшаш гай каласышым: «Вес кечын ом керт!»

– Тугеже тынеш пуртымашке тол, тушто шапаш Пырчес кодеш гын, подылтем, – мане.

Мый тиде жапым пыкше вучен шуктышым. Тидын деч вара ик ий наре тамакым шым шупш. Илышыште тўрлыжат лиеш вет. Икана лишил энлан пеш чот вуеш нальым. Лыпландарыме амал дене пелашем то аракам пуа, то тамакым. Адак чыла уэш тўнгале. Мыйын верч черкыштат, монастырьыштат кумалаш йодынам, но шкемым садак сорлыклен кертын омыл. Адак уэш Леонид ача деке сулык касарыкташ кайышым.

– Мый вет тыйын верч кумалам, а тый тыге ыштылат, – мане да сангам гыч так шелын пуыш! Тидын деч вара мый тамак нерген шоналташат тоштын омыл. Пелашемат Леонид ачан мутшым колышт илаш тўнгале, тамакым шупшым чарныш.

2005 ий 2 ноябрьыште Леонид ачана уке лие. Юмын Аван Казанский юмонаже лўмеш пайрем кечын ме тудын дене чеверласышна, а кас службо жапыште ме гараж гыч троллейбус дене толына ыле. Тунам мыйын шинча ончылнем тыгай сўрет кончыш: ош вургемым чийыше батушкина кадило дене тўтыра. Сўрет тугай раш ыле, мый ладан пушыжымат шижым. А воктене улшо-влак нимом палыде шогышт.

Икмыняр пагыт эртымек, Ежовысо Мирносицкий монастырьыш, тудын шўгарже деке мийышым. Чыла шарнен, воктеныже шогышым, панихидым служитлаш йодым. Вара памаш дек кайышым, святой вўдым нангаяш атым конден омылат, шкемым вурсем. Часамла пырдыж воктене пакетыште кийыше яндар ате-влакым ужымат, шинчавўдем тольо:

– Кызытат мемнам от мондо вет, тыгай годымат полшет, – шоналтышым.

Илышыште шуко вашталтыш лийын. Чылаж нерген каласен шукташат ок лий. Изирак эргымат ынде тўр корно дене кая. Пошкудо-шамыч дене келшымыш пенгыдемеш. Черкыш кошташ торешланыше кресэргым Москошто соборованийыш логалын. Пылпомышто мемнан верч Юмым сўрвалыше Леонид ачана уло, сандене ешна кызыт мартеат тудын кумалмыж дене ила.

Христосын Пылпомышко Чапландаралт нўлталтмыж лўмеш Йошкар-Оласе соборыш коштшо Людмила.

Кугырак эргым колымо деч ончыч мый кузе шоненам, туге иленам. Мыланем, сулыкан энлан, черкыш кошташ тўнгалаш неле ыле. Икана черке кевытыште Петербургысо святой авана Ксения нерген акафист книга пуышт. Мый тудо кастенак лудым, а эрлашыжым кечыгут тамак шупшде чытышым. Вара йолташ ўдырамашлан тидын нерген каласышым, да адак шупшмем шуаш тўнгале. Тамак деч посна илыме куаным пален налмек, мый осал койышем дене шкеора кучедалаш тўчышым: тамак пачкым кушкедам, шўкшым шинча ончыч луктын кудалтем. А икмыняр жап гыч уэш кевытыш куржам да налын толам, тамак шикшым икмыняр гана кўргышкем шупшылам, вара иже чонем лушка. Тыге ятыр орланышым.

Марий Эл Радио эфире

Гошкар_Оласе да Марий Элысе архиепископ Иоаннын благословитлымыж почеш 2014 ий апрельыште Марий Эл Радион эфиреыштыже «Православный марий кундем» передаче йонгалташ тўнгалын. Кенезым икмыняр жаплан кўрылтыш лийын ыле.

Тиде передаче 6 август гыч уэш у лўм дене йонга. «Шўм-чон изолык» вуймутан православный газет лектын шогымылан кўра радиопередачытат тыгак лўмдымў. Вет кок веречат черке илыш дене кылдалтше теме-влак рашемдалтыт. Тушто православный пайрем, святой-влакын илышышт да мемнан элысе святыне-влак нерген увер улыт. Черке илышыш шукерте огыл ушнышо але ончыкыжым тушко толаш шонышо-влаклан Юмылан ўшанымашын негызше дене кылдалтше шинчымаш-влак умылтаралтыт. Тиде передачыште тыгак Марий епархийын пашаж дене палдарат, мутланымашке священник ден тыглай еным ўжит.

Передаче эфиреыш кок арнялан ик гана вўргечын 21 шагатат 50 минутлан лектеш. Тудым Марий Эл Республикын сулло артистыкыже Любовь Купсольцева вўда.

Епархийын пресс-службыжо.

НОЯБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

1 ноябрь – Димитриевский поминка.

4 ноябрь – Юмын Аван Казанский юмонаже лүмеш пайрем.

5 ноябрь – Господын изажын, святой апостол Иаковын, кечыже.

6 ноябрь – Юмын Аван «Чыла ойган-влакын Куанышт» (Всех скорбящих Радость) юмонаже лүмеш пайрем.

8 ноябрь – Чот орланыше святой Димитрий Солунскийын кечыже.

10 ноябрь – Преподобный Иовын, Почаев монастырьын игуменжын, кечыже.

Святитель Димитрий Ростовскийын кечыже.

18 ноябрь – Святой Ион

Новгородский ден святой Тихон Московскийын кечышт.

19 ноябрь – Преподобный Варлаам Хутынскийын кечыже.

21 ноябрь – Архистратиг

Михаил ден Пылпомышысо капдыме моло Куат-влакын погынышт.

22 ноябрь – Юмын Аван «Вашке Колыштшо» (Скоропослушница) юмонаже лүмеш пайрем.

26 ноябрь – Святитель Иоанн Златоустын кечыже.

27 ноябрь – Апостол Филиппын кечыже.

28 ноябрь – Преподобный Паисий Величковскийын кечыже.

Иисус Христос Шочмо лүмеш пүтö тўналтыш.

29 ноябрь – Апостол да евангелист Матфейын кечыже.

30 ноябрь – Преподобный Никон Радонежскийын кечыже.

Тазалыкым аралена

Шыже жап шуэш, да ме шурынжо грип дene черланаш тўналына. Тыгай чер куштылгынак эртыже манын, шоган ден чесноком утларак кочман. Вирус организмлан А энгеком ынже кондо манын, витамин А дene поян пакчаскам кочман. Тыгай витаминже кавунышто уло.

Кавун гыч кисель

Кўлыт: 500 грамм кавун, 1 литр шўр, пел стакан вўд, 2 кугу совла шўшмўй, 100 грамм сахар, 4 кугу совла кукуруз ўй, ик чывыштыш дene ванилин да корице, 2-3 пырче гвоздике, 1 кормыж эрыктыме кавун нўшмў.

Кавуным вўдеш пушкыдеммешкыже шўшмўй дene тушитлена. Крахмалым ик стакан шўреш лугена. Кавуным сита вошт колтена, сакырложашым, специй-шамычым да 3 стакан шўрым ешарена, шолаш пуртена. Вара пудыратен-пудыратен шўране крахмалым ешарена, шолаш пуримекыже, тул гыч корандена.

Кисельым кўмыжыш опталына, ўмбачше сакырложашым да кавун нўшмым шавалтена. Йўкшышў кисель шадырге емыж сок дene пеш тамле.

Куанен чыялмена

АЙДЕМЕ!

МОЛАН ТЫЙ ТЫГАЕ УЛАТ?

Айдеме! Молан тый тыгае улат?
Изи сенымаш дене нерет нӧлталат,
Монден йолташетым да поро танетым,
Шинча онченак оксан кулжо лият.
Молан келшымашым от мошто

аклен?

Вует дечын кӱшкӧ от керт тӧрштен,
Пиалым огеш лий оксала налаш,
Лиеш кӧргӧ вий дене лачак чонач.
Лиеш шочмо мландым илаш йӧратен,
Марий калык чапым кӱшкӧ нӧлтен,
Торжа мутым монден кугыракым

шотлаш

Да сӧрыме мутым пашаште шукташ.
Лиеш манмет ден ниможат ок шукталт,
Айдеме! Кунам тый айдеме лият?!

Р.А. Смоленцева.

Туныктен каласыме шомак

Икана кок кӱтӱчӧ кугыжаныш паша нерген мутланаш тӱналын. Иктыже кугыжам тунар вурсен, эсогыл шӱвылжӧ йырваш шыжен. Весыже, кертмыж семын, кугыжам арален налаш тыршен. Нуно йӱкышт йоммеш ӱчашеныт, кредалыныт, но ик ойыш толын кертын огытыл.

Кудыжо чын улмым рашемдаш манын, иктаж ӧрдыжъеным йодаш шоненыт. Кӱтӱштым коден, ушан еным кычал каеныт. Черке службыш вашкыше ялысе священикым вашлийын, мо верч нунын коклаште келшыдымаш лекме нерген ойлен пуэныт.

– Шочшем-влак! Тендан кокла гыч иктыже каза тагам лӱшта, весыже шоктешке шӧрым пога. А шке кӱтӱдаже кушто? – каласен нунылан ушан шонгыен.

Тыгай вашмутым колын, кӱтӱчӧ-влак чот ӧрткеныт. Коден кайыме кӱтӱшт нерген шарналтен, шке пашаштым шыааш вашкеныт.

"Шӱм-чон изолык"

Марий православный журнал

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Редакцийын адресше: 424002, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 каб.

тел.: 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Интернетыште сайт: eparhia.ter12.ru

Редакционный советым вуйлатыше: иерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев, Н. Федосеева, А. Чемякова, А. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д. Смирнов.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

Тираж: 1500 экз.